

Resimli Erken Çocukluk Dönemi Kitaplarının Okul Türü Temelinde Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Esra ERGİN¹, Emine ARSLAN KILIÇOĞLU², Büşra ERGİN³

1 Araştırma Görevlisi, KTO Karatay Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Yüksekokulu, Çocuk Gelişimi Bölümü, esra.ergin@karatay.edu.tr, ORCID: 0000-0002-3810-4142.

2 Öğretim Görevlisi, KTO Karatay Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Çocuk Gelişimi Programı, emine.arslan@karatay.edu.tr, ORCID: 0000-0001-8319-2404.

3 Doktor Öğretim Üyesi, Selçuk Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Okul Öncesi Eğitimi ABD, busra.ergin@selcuk.edu.tr, ORCID: 0000-0001-5177-7096.

Gönderilme Tarihi: 01.03.2022 Kabul Tarihi: 28.07.2022 DOI: 10.37669/milliegitim.1080809

Öz

Erken çocukluk döneminde, tipik gelişim gösteren ve özel gereksinimli çocukların resimli hikâye kitaplarına olan ilgisi günümüzde araştırmaların odağı olmuştur. Bu odaktan hareketle çalışmada, resimli erken çocukluk dönemi kitaplarının okul türü temelinde bazı değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmaktadır. Araştırmanın çalışma grubunu Konya il merkezindeki bağımsız anaokulu, anasınıfı ve özel eğitim anaokulları kütüphanelerinde bulunan 228 resimli çocuk kitabı oluşturmaktadır. Araştırmada resimli çocuk kitaplarının incelenmesinde “Resimli Çocuk Kitaplarını Değerlendirme Ölçeği” kullanılmıştır. Kitapların okul türü, genel bilgiler, biçimsel özellikler ve içerik (konu, tema, giriş, gelişme, sonuç vb.) özellikleri açısından yüzde ve frekans dağılımları SPSS paket programı ile değerlendirilmiştir. Araştırmada okul türüne göre okulların “Resimli Çocuk Kitaplarını Değerlendirme Ölçeği”nden aldıkları ortalama puanlar karşılaştırıldığında en yüksek puan ortalaması özel eğitim anaokulları ait olurken en az puan ortalamasına bağımsız anaokullarının sahip olduğu görülmektedir. Bu araştırma tipik gelişim gösteren ve özel gereksinimli erken çocukluk dönemi çocuklarına yönelik resimli çocuk kitapları tercih edilirken rehberlik etmesi açısından değerli sonuçlar vermiştir.

Anahtar Kelimeler: *erken çocukluk dönemi, resimli hikâye kitabı, okul türü, yapısal özellikler, özel eğitim*

* Bu çalışma 24-26 Kasım 2021 tarihinde gerçekleştirilen “7. Uluslararası Okul Öncesi Eğitim Kongresi (IECEC-UOEK-2021)” nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

Examination of Illustrated Early Childhood Books in Terms of Some Variables Based on School Type

Abstract

The interest of children typical development and special needs in picture story books in early childhood has been the focus of research today. Moving from this focus, it is aimed to examine the illustrated early childhood books in terms of some variables on the basis of school type. The study group of the research consists of 228 picture story books in the libraries of independent kindergartens, kindergartens and special education kindergartens in the city center of Konya. In the study, "Picture Story Books Evaluation Scale" was used to analyze picture storybooks. Percentage and frequency distributions of the books in terms of school type, general information, stylistic features and content (subject, theme, introduction, development, conclusion, etc.) were evaluated with the SPSS package program. In the study, when the average scores of the schools from the "Picture Story Books Evaluation Scale" are compared according to the school type, it is seen that the special education kindergartens have the highest average score, while the independent kindergartens have the lowest score average. This research yielded valuable results in terms of guiding the choice of picture story books for children with special needs and early childhood development.

Keywords: *early childhood, picture story book, school type, structural features, special education*

Giriş

Çocuk edebiyatı, çocuğun anlayabileceği ve ilgilenebileceği, ilgi, ihtiyaçlarını ve hayal gücünü önemseyen, akıcı, anlaşılır bir dille yazılmış eserler bütünüdür (Lüle, 2007). Erken çocukluk dönemi çocuklarına sunulan bu eserler, çocukların görsel ve işitsel açıdan zengin deneyimler edinmelerini mümkün kılmaktadır. Öykülerle öğrendikleri bilgilerin kalıcılığı artarken farklı yaşamları gözlemleme imkânı bulmaktadırlar. Sürekli gelişim ve değişim içerisinde olan çocuklar, çocuk edebiyatı ürünleri ile hayal güçlerini, ilgilerini, yaratıcılık düzeylerini geliştirmelerinin yanı sıra okuma alışkanlığı da edinmektedirler. Ayrıca çocuk edebiyatı ürünlerinden olan resimli çocuk kitapları, gelişimsel farklılığı olan çocuklar ile tipik gelişim gösteren çocuklar arasındaki kaynaşmayı sağlaması bakımından da değerlidir (İlhan-İyi, Aşkar, Öztürk ve Gönen, 2020). Bununla birlikte resimli çocuk kitapları, çocukların gelişimlerini desteklemesi ile birlikte bireyleri ve farklı kültürleri anlamaları yönünde farkındalık oluşturmaktadır (Cole ve Valentine, 2000). Araştırma sonuçları da benzer şekil-

de, çocukların küçük yaşlardan itibaren öykü kitapları ile etkileşim içinde olmasının önemini vurgulamaktadır (Çakmak ve Yılmaz, 2009; Gönen, Aydos, Şentürk, Karaca, Kahraman ve Tuna, 2013; Nikolajeva, 2012; Sever, 2003).

Çocuk kitaplarının bir özelliği de doğumdan itibaren aile ve öğretmenlerin çocuklarla güçlü bir bağ kurmalarını sağlayan araç olarak nitelendirilmesidir. Nitekim, resimli çocuk kitapları nitelikli ve etkin kullanıldığında çocukların sosyal etkileşimlerini destekleyen bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Resimli çocuk kitapları sosyal etkileşimin; bireylerle iletişim kurabilme, empati kurma ve sosyal durumlar arasındaki farklılıkların farkındalığı (Nikolajeva, 2012) gibi boyutlarını desteklemektedir. Ayrıca bireylerin içinde bulunduğu sosyal yapıyla uyumlu davranışlar sergileyebilme (Ergenekon, 2012; Strayer, 1989), sözel ve sözel olmayan iletişimin anlaşılması, jest ve mimiklerin yorumlanması, işbirliği yapabilme (Gallagher ve Frith, 2003), anlatılan bir konunun temasını kavrayabilme (Varley ve Siegal, 2002), farklı bakış açılarını yorumlayabilme (Miller, 2006) gibi becerileri de kapsamaktadır. Çocukların yaşamla iç içe deneyimler kazanmasını destekleyen resimli çocuk kitapları, kişiliğin temellerinin atıldığı erken çocukluk döneminde çocukların kendisi ve başkalarının duygularını anlamasına yardımcı olmakla beraber, çocuklarda değer yargılarının oluşmasında da önemli bir role sahiptir (Oğuzkan, 2013). Bu sebeple çocuklara erken dönemlerde bu becerileri geliştirmeye yönelik fırsatlar sunulmalıdır.

Resimli çocuk kitaplarının gelişime sağladığı bir katkı da kitapların içerisinde yer alan resimlerin, henüz okuma yazma bilmeyen çocuklar için görsel algının gelişmesini sağlayan önemli bir uyarıcı olmasıdır. Ayrıca çocukların çevresini tanımalarını sağlayan bu kitaplar, çocuklara akranları ve ebeveynleri hakkında kendi kendilerine yeni yaşantılar kazanabilecekleri doğal öğrenme ortamı da sağlamaktadır (Sever, Dilidüzgün, Neydim ve Aslan, 2007). Bu kitapların bir diğer avantajı ise, henüz soyut düşünme yetisi kazanmamış çocuklar için kullanılabilir en etkili eğitim materyali olmasıdır (Koss, 2015).

Millî Eğitim Bakanlığı (2013), özel gereksinimli çocuklar ile tipik gelişim gösteren çocukların birlikte eğitim öğretim faaliyetlerini sürdürmelerini desteklemektedir. Resimli çocuk kitaplarının kapsayıcı yönü, kaynaştırma sürecinde farklılıkların ve yetersizliklerin fark edilmesi ve yönetilmesine destek olmaktadır (Çelikel ve Durmuşoğlu, 2020). Bu bakış açısıyla erken çocukluk dönemindeki resimli çocuk kitaplarında, çocuğun yaş ve gelişim düzeyine göre, öncelikle resimlerle tanışmasına, daha sonra, resim ve öykü ile tanışmasına, zamanla az resim çok metinle kendini geliştirmesine ve en sonunda da sadece metinlerden oluşan kitaplara doğru bir gelişim sürecinin izlendiği görülmektedir (Gönen, 1991).

Konu ile ilgili yapılan araştırmalar, tipik gelişim gösteren çocukların aileleri ile birlikte gerçekleştirdikleri kitap okuma çalışmalarında kullandıkları; açık uçlu sorular, öykünün özetini çıkarma, öykü hakkında soru sorma, öyküde yer alan karakter ile ilgili sorular ile hikaye okuma sürecini etkili kılma gibi yöntemler ailelerin çocuklarına karşı destekleyici dil tekniklerinin etkili kullanılmasını sağlamaktadır (Bus, Van Ijzendoorn ve Pellegrini, 1995; Colombo, 2007; Senechal ve LeFevre, 2001; Sonnenschein ve Munsterman, 2002; Trivette, Dunst ve Gorman, 2010). Ayrıca özel gereksinimli çocuklara yönelik yapılan araştırmalarda işitme yetersizliğine sahip çocukların kitap ile ilgili konuşmaya ve gelişim özelliğine uygun nitelikli bir kitabı dinlemeye ihtiyaçları vardır (Williams ve McLean, 1997). Nitekim, işitme yetersizliği gösteren çocuğa sahip ailelerin ortak bir dil oluşturmada zorlandığı ve bu sebeple bazı problemler yaşadığı bilinmektedir. Bu bağlamda, resimli çocuk kitapları, çocuğun öykü hakkında aileleriyle sohbet etmesi, öykünün yapısı ve öyküde yer alan kavramları anlamasına imkân tanıyarak bu problemlerin en aza indirilmesini sağlayacaktır (Andrews ve Zmijewski, 1997).

Resimli çocuk kitapları tipik gelişim gösteren çocuklar için hazırlandığı gibi, aynı zamanda özel gereksinimli çocuklar içinde tasarlanmaktadır. Çocuğun yaşı, gelişim özellikleri dikkate alınarak oluşturulan resimli çocuk kitapları yalnızca resimlerden oluştuğu gibi, resim ve metinlerden veya sesli de olabilmektedir. Bu durum her çocuğun okuma, dinleme, gelişme, değişme, farkındalık kazanma, öğrenme ve zihinsel gelişim ihtiyaçlarının karşılanmasından doğan hakların eşitlenmesine katkıda bulunmaktadır. Çocuğun öğrenim gördüğü okulun türü, özel eğitim kurumu da olsa, erken çocukluk eğitim kurumu da olsa resimli çocuk kitaplarının okunması ve eğitim materyali olarak kullanılması çocuğun gelişimine katkı sağlamada temel bir gerekliliktir (Trussell, Dunagan, Kane ve Cascioli, 2017).

Bu araştırmada, okul türü temelinde resimli çocuk kitaplarının sahip olduğu özellikler incelenmiştir. Erken çocukluk dönemi bağımsız anaokulları ve anasınıflarında okutulan resimli çocuk kitapları ile özel eğitim kurumları bünyesinde yer alan anasınıflarında ve rehabilitasyon merkezlerinde okutulan resimli çocuk kitapları ayrıntılı olarak incelenerek değerlendirilmiştir. Alan yazında yer alan resimli çocuk kitaplarına ilişkin çalışmalarda, bu kitapların farklı boyutlarının değerlendirildiği görülürken, okul türü temelinde yapılan bir çalışma olmadığı görülmüştür. Bu nedenle yapılan araştırmanın, gelişimsel farklılığı olan ve tipik gelişim gösteren erken çocukluk dönemi çocuklarına yönelik hazırlanan, çocuk edebiyatı ürünlerinden olan resimli çocuk kitaplarının, geliştirilmesine katkı sağlaması bakımından önemli olduğu düşünülmektedir. Bu çalışmada aşağıdaki soruların incelenmesi amaçlanmıştır;

1. Konya ili MEB'e bağlı okul öncesi eğitim kurumlarının kütüphanelerinde bulunan resimli hikâye kitaplarının yayın yılına göre dağılımı nedir?
2. Konya ili MEB'e bağlı okul öncesi eğitim kurumlarının kütüphanelerinde bulunan resimli hikâye kitaplarının yayın evine göre dağılımı nedir?
3. Konya ili MEB'e bağlı okul öncesi eğitim kurumlarının kütüphanelerinde bulunan resimli hikâye kitaplarının yazar türüne göre dağılımı nedir?
4. Konya ili MEB'e bağlı okul öncesi eğitim kurumlarının kütüphanelerinde bulunan resimli hikâye kitaplarının çizer türüne göre dağılımı nedir?
5. Özel eğitim kurumlarında öğrenim gören, gelişimsel farklılığı olan çocuklara yönelik hazırlanan resimli çocuk kitapları ile bağımsız anaokulları ve anasınıflarında öğrenim gören, tipik gelişim gösteren erken çocukluk dönemi çocuklarına yönelik hazırlanan resimli çocuk kitapları arasında farklılıklar var mıdır?

Yöntem

Bu bölümde araştırmanın modeline, çalışma grubuna, veri toplama araçlarına, veri toplama sürecine ve verilerin analizine yer verilmiştir.

Araştırmanın Modeli

Araştırmada tarama-betimleyici yöntem kullanılmıştır. Tarama araştırmaları, evreni en iyi temsil eden örneklem grubuna yöneltilen sorular ve uygulamalar vasıtasıyla o grup hakkında bilgi sahibi olmak amacıyla yapılan araştırmalardır (Büyüköztürk, Kılıç-Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2013). Araştırmada kullanılan 228 resimli çocuk kitabı okul türü, genel bilgiler, biçimsel özellikler ve içerik (konu, tema, giriş, gelişme, sonuç vb.) özellikleri açısından incelenmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, Konya ili MEB'e bağlı bağımsız anaokulları, anasınıfları, özel eğitim anaokulları kütüphanelerinde bulunan ve eğitim sürecinde materyal olarak kullanılan 2005-2020 yılları arasında yayımlanan 228 resimli çocuk kitabı oluşturmaktadır. Hikâye kitaplarının seçilmesinde, amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. "Ölçüt örnekleme yönteminde önceden belirlenmiş ölçütler vardır. Bu ölçütler araştırmacı tarafından oluşturulacağı gibi önceden belirlenmiş bir ölçüt listesi de kullanılabilir" (Yıldırım ve Şimşek, 2018).

Veri Toplama Araçları

Araştırmada, kitapların değerlendirilmesinde, araştırmacılar tarafından kitapların künye bilgilerini betimleyen kitabın adı, yazarı, basım yılı, yayınevi, resimleyeni,

sayfa sayısı gibi değişkenleri içeren bir form hazırlanmıştır. Bu formla birlikte araştırmada Deniz ve Gönen (2020) tarafından geliştirilen Resimli Çocuk Kitaplarını Değerlendirme Ölçeği kullanılmıştır. Ölçeğin özgün formunun geliştirilmesinde araştırmacılar, geçerlik ve güvenirlik çalışması kapsamında 200 resimli çocuk kitabına yer vermiştir. Üçlü Likert tipinde geliştirdikleri bu ölçeğin KMO değerini .92 olarak belirtmektedirler. Ölçeğin yapı geçerliğine ait faktör analizi sonuçları, tek boyutlu ve 21 maddeden oluşan bir araç olduğunu ayrıca toplam varyansın %48,92'sini açıkladığını göstermektedir. Araştırmacılar, ölçeğin bütününe ait Cronbach Alfa katsayısını .94 ve iki puanlayıcı arasındaki korelasyon katsayısını da .92 olarak ifade etmektedirler. Analizler sonucunda ölçeğin geçerli ve güvenilir olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Bu araştırmada iki puanlayıcı arasındaki korelasyon katsayısı da .95 olarak bulunmuştur.

Veri Toplama Süreci

Kitap incelemesi araştırmalarında, incelenen eserlerin belirlenmesi oldukça önemlidir (Dyches ve Prater, 2000). Araştırmada kullanılan resimli çocuk kitapları, çalışmanın örneklemini oluşturduğundan eserler araştırmanın amacına uygun olarak seçilmiştir. Bu araştırma kapsamında kullanılan kitaplar, MEB'e bağlı bağımsız anaokulları, anasınıfları, özel eğitim anaokulları kütüphanelerinde bulunan ve aktif olarak öğrenme süreci içerisinde kullanılan basılı resimli çocuk kitapları arasından seçilmiştir. Kitapların belirlenmesindeki esas ölçüt erken çocukluk dönemi çocuklarına yönelik olarak tasarlanmış olmasıdır. Bu ölçüte, resimli çocuk kitaplarının üzerinde yer alan yaş grubu etiketi ve uzman görüşünden faydalanılarak ulaşılmıştır. Kitapların erken çocukluk dönemine uygunluğunun belirlenmesinde UNESCO'nun (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü) "erken çocukluk döneminin 0-8 yaş arası çocukları kapsadığını" ifade eden tanımı dikkate alınmıştır (UNESCO, 2013). Bir diğer ölçüt ise, araştırmada değerlendirilen kitapların resimli çocuk kitabı özelliği taşımasına dikkat edilmiştir. Resimli çocuk kitaplarının, etkinlik kitaplarından farklı olarak bir olay örgüsü içermesi gerekmektedir (Ural, 2013). Araştırmada 2005-2020 yılları arasında yayımlanan toplam 335 kitaba ulaşılmış olup ölçütler doğrultusunda yapılan seçimle belirlenen 228 resimli çocuk kitabıyla araştırma gerçekleştirilmiştir. Daha sonra kitaplar, Resimli Çocuk Kitaplarını Değerlendirme Ölçeği (Deniz ve Gönen, 2020) ile değerlendirilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmanın çalışma grubunu oluşturan 2005-2020 yılları arasında yayımlanan resimli çocuk kitapları "Resimli Çocuk Kitaplarını Değerlendirme Ölçeği" ne göre değerlendirildikten sonra elde edilen veriler SPSS paket programı ile analiz edilmiştir. Araştırmada, betimleyici istatistiksel analizler ve bağımsız gruplar arası anakütle

medyanlarının eşitliğini sınamak amacı ile kullanılan fark testi Kruskal Wallis yapılmıştır.

Etik Konular

Bu araştırma, KTO Karatay Üniversitesi İlaç ve Tıbbi Cihaz Dışı Araştırmalar Etik Kurulunun 07/09/2021 tarihli 14940 sayılı kararı ile alınan izinle yürütülmüştür.

Bulgular

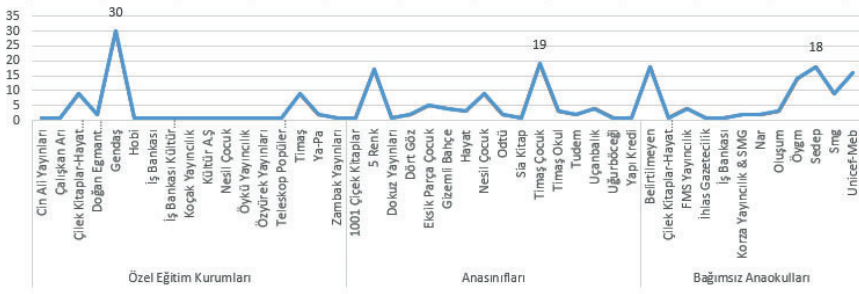
Araştırma verilerine ait bulgulara sırasıyla yer verilmiştir. Araştırma kapsamında incelenen 228 resimli çocuk kitabının yayın yılına göre dağılımları Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1

Okul Türü Bazlı Resimli Çocuk Kitaplarının Yayın Yılına Göre Dağılımı

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Belirtilmeyen
Özel Eğitim Kurumları	3 (%4,7)	1 (%1,6)		1 (%1,6)		9 (%14)	9 (%14)	1 (%1,6)			2 (%3,1)	29 (%45,3)				4 (%6,3)	5 (%7,8)
Anasınıfları						3 (%4)	2 (%2,7)	6 (%8)		5 (%6,7)	9 (%12)	17 (%22,7)	10 (%13,3)	4 (%5,3)	2 (%2,7)	6 (%8)	11 (%14,7)
Bağımsız Anaokulları	10 (%11,2)		2 (%2,2)			1 (%1,1)		1 (%1,1)				1 (%1,1)	1 (%1,1)			23 (%25,8)	50 (%56,2)

Tablo 1’de okulların yayın yılına göre bulundurduğu kitap frekansları yer almaktadır. Sonuçlara göre özel eğitim kurumları kapsamında yer alan anaokullarının kütüphanesinde 2005-2020 yılları arasında yayımlanan 64 resimli çocuk kitabına yer verilmektedir. MEB’e bağlı ilköğretim bünyesinde yer alan anasınıflarının kütüphanesinde ise 2010-2020 yılları arasında yayımlanan 75 resimli çocuk kitabına yer verilirken, bağımsız anaokullarında da 2005-2020 yılları arasında yayımlanan 89 kitap bulunmaktadır.

Tablo 2*Okul Türü Bazlı Resimli Çocuk Kitaplarının Yayınevine Göre Dağılımı*

Tablo 2 incelendiğinde, özel eğitim okulları ağırlıklı olarak Gendaş Yayınevine (n=30) ait kitaplara yer verirken, MEB'e bağlı ilkökul bünyesinde yer alan anasınıfları ise daha çok Timaş Çocuk (n=19) yayınevine ait kitaplara yer vermektedir. Bağımsız anaokullarında yayınevine göre kitapların sıklığı incelendiğinde ise, SEDEP (n=18) ve UNICEF-MEB (n=16)'e ait kitapların kütüphanede yer aldığı ve eğitim süreçlerinde kullanıldığı saptanmıştır.

Tablo 3*Okul Türü Bazlı Resimli Çocuk Kitaplarının Yazarlara Göre Dağılımı*

	Yabancı Yazar	Yerli Yazar	Belirtilmeyen
Özel Eğitim Kurumları	3 (%4,7)	61(%95,3)	
Anasınıfları	5(%6,5)	70(%93,5)	
Bağımsız Anaokulları	1(%1,1)	85(%95,5)	3(%3,4)

Tabloda okulların kütüphanelerinde bulundurduğu, etkinliklerde kullandığı kitapların yazar dağılımlarına yer verilmiştir. İncelenen kitaplar içerisinde özel eğitim bünyesinde bulunan resimli çocuk kitaplarının %4,7'si yabancı yazarlara aitken, %95,3'ü yerli yazarlara aittir. MEB'e bağlı ilkökul bünyesinde yer alan anasınıfları kütüphanesinde bulunan kitapların %6,5'i yabancı yazarlara aitken, %93,5'i yerli yazarlara aittir. Bağımsız anaokulları kütüphanesinde bulunan kitapların ise; %1,1'i yabancı yazarlara, %95,5'i yerli yazarlara aittir. Analiz sonuçlarına göre okulların resimli çocuk kitaplarında büyük çoğunlukla yerli yazarların eserlerini tercih ettikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 4*Okul Türü Bazlı Resimli Çocuk Kitaplarının Çizerlere Göre Dağılımı*

	Yabancı Çizer	Yerli Çizer	Belirtilmeyen
Özel Eğitim Kurumları	2 (%3,2)	62(%96,8)	
Anasınıfları	6(%9)	69(%91)	
Bağımsız Anaokulları	2(%2,25)	85(%95,5)	2(%2,25)

Tabloda okulların kütüphanelerinde bulundurduğu etkinliklerde kullandığı kitapların çizerlerine göre dağılımlarına yer verilmiştir. İncelenen kitaplar içerisinde özel eğitim bünyesinde bulunan resimli çocuk kitaplarının %3,2'si yabancı çizerlere aitken, %96,8'i yerli çizerlerdir. MEB'e bağlı ilkököl bünyesinde yer alan anasınıfları kütüphanesinde bulunan kitapların %9'u yabancı çizerlere aitken, %91'i yerli çizerlerdir. Bağımsız anaokulları kütüphanesinde bulunan kitapların ise; %2,25'i yabancı çizerlere, %95,5'i yerli çizerlere aittir. Analiz sonuçlarına göre okulların resimli çocuk kitaplarında büyük çoğunlukla yerli çizerlerin eserlerini tercih ettikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 5*Okul Türü Bazlı Resimli Çocuk Kitaplarını Değerlendirme Ölçeği Puanlarına Göre Dağılımı*

Özel Eğitim Anaokulları (n=64)	Anasınıfları (n=75)	Bağımsız Anaokulları (n=89)	Kritik Değer	p
Ort.±SS Medyan (Q ₁ ;Q ₃)	Ort.±SS Medyan (Q ₁ ;Q ₃)	Ort.±SS Medyan (Q ₁ ;Q ₃)		
58,61±6,436 62 (57;63)	50,35±11,312 53 (41;60)	57,22±5,931 59 (54;62)	26,151	0,001 **

Okulların Resimli Çocuk Kitaplarını Değerlendirme Ölçeği'nden aldıkları puanlara göre dağılımını belirleyebilmek amacıyla Kruskal-Wallis testi uygulanmıştır. Tabloya göre okul gruplarında ölçek puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark vardır (KW=26,151 p=0,001). En yüksek puan ortalamasına sahip okul özel eğitim anaokulları, daha sonra bağımsız anaokulları ve en düşük puan ortalamasına sahip okul ise MEB'e bağlı ilkököl bünyesinde yer alan anasınıfları şeklindedir.

Tartışma

Okul öncesi dönemde, resimli hikâye kitapları çocukların çevresine karşı merak duymasını, öğrenmeye ve düşünmeye karşı güdülenmesini sağlamanın yanı sıra

çocukların karşılaştıkları olayları çözümleyebilmesini ve bireylerle olumlu ilişkiler kurabilmesini de sağlamaktadır (Çakmak ve Yılmaz, 2009). Ayrıca, çocukların yakın çevresiyle ilişki kurmasını sağlayan ve gerçek yaşam deneyimlerine ortak olabilen hikayeler sayesinde çocuklar problem çözme becerisi kazanmakta ve başkalarının duygularını anlayabilmektedir (Kıran, 2008).

Bu çalışmada, resimli erken çocukluk dönemi kitaplarının, okul türü temelinde bazı değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu amaçtan yola çıkarak erken çocukluk dönemi çocuklarının eğitim süreçlerine eşlik eden ve okullarda çocukların kullanımına sunulan 2005-2020 yılları arasında yayımlanmış 228 resimli çocuk kitabı incelenmiştir. Araştırma bulguları literatür çerçevesinde sırasıyla tartışılmıştır. Araştırmada resimli çocuk kitaplarının yayın yılına göre dağılımları incelendiğinde; kurumların kütüphanelerinde 2015 yılı sonrası basılan kitaplara daha fazla yer verildiği belirlenmiştir. 2015 yılı sonrası kitaplara kütüphanesinde en fazla yer veren okul türü, MEB'e bağlı anasınıfları iken en güncel yayınlara kütüphanesinde yer veren okul türü ise bağımsız anaokullarıdır. Benzer şekilde Dönmezler (2020), 2010-2019 yılları arasında 5-8 yaş aralığındaki çocuklar için hazırlanmış çocuk kitaplarını biçim, içerik ve resimleme açısından incelediği araştırmasında, 149 resimli çocuk kitabının %81,8'inin 2016-2019 yıllarında basılan kitaplar olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Kitapların yayınevlerine göre dağılımı incelendiğinde, en çok tercih edilen yayınevlerinin özel eğitim okullarında Gendaş, anasınıflarında Timaş Yayınları olduğu belirlenirken bağımsız anaokullarında ise SEDEP Projesi kapsamında basılan kitaplardır. Bağımsız anaokulları kütüphanesinde tercih edilme oranı yüksek olan, yayınevlerinden biri de Avrupa Birliği ve Türkiye'nin eş finansmanı olduğu ve Millî Eğitim Bakanlığı Temel Eğitim Genel Müdürlüğü'nün faydalanıcı olduğu, UNICEF teknik desteği ile yürütülen "Engeli Olan Çocuklar İçin Kapsayıcı Erken Çocukluk Eğitimi Projesi" kapsamında üretilen yayınlardır. Bu yayınlar projede materyal olarak tasarlanan 3-7 yaş arası çocuklara yönelik olarak hazırlanan kitaplardır. Bu projenin geliştirilmesi ile kapsayıcı eğitime katılan çocukların tüm gelişim alanlarına yönelik olarak gelişimlerinin desteklenmesi, 3-7 yaş arası özel gereksinimli çocuğa sahip ailelerin veya çocukların bakımını üstlenen kişiler için kapsayıcı eğitim hakkı, sunulan imkanlar ve okul-aile iş birliğinin önemi hakkında farkındalıklarının artırılması, karar vericiler, özel gereksinimli çocuğa sahip olmayan aileler ve bakımını üstlenen kişilerin engele sahip olan çocuklar için kaliteli kapsayıcı eğitim alma hakkına ilişkin farkındalık sağlanması, öğretmenler için 3-7 yaş arası çocuklara yönelik kaliteli kapsayıcı eğitim hakkında bilgi ve beceri kazandırılması hedeflenmektedir (<http://www.egitimdebirlikteyiz.org/>). Deniz ve Gönen (2020)'in resimli çocuk kitapları değerlendirme ölçeğini geliştirdikleri çalışmada, Timaş Yayınlarına ait kitapların, Kar-

tal ve Bilgin'in 2017 yılında yaptıkları araştırmadaki eserlerin frekans dağılımlarına göre Can Çocuk ve Günışığı en fazla frekansa sahip olan yayınevleridir. Körükçü (2012)'nin yaptığı araştırmada ise okul öncesi döneme yönelik olarak incelenen 124 resimli çocuk kitabının yayınevine göre dağılımına bakıldığında; Zambak, TUDEM, Uçanbalık en çok tercih edilen yayınevi olarak saptanmıştır. Okulların kitap seçimindeki bu değişkenliğinin sebebi, öğretmenlerin sahip oldukları mesleki yeterlik ve çeşitli kültürel bağlamların yayınevi tercihlerini farklılaştırması ve kitapların kazanımlara uygunluğu şeklinde düşünülmektedir.

Kitapların yazarlarına göre dağılımı incelendiğinde, kurumlar tarafından yerli yazarların eserlerinin daha çok tercih edildiği belirlenmiştir. Kitapların çizerlerine ilişkin dağılım incelendiğinde ise, kurumların resimli çocuk kitabı tercihlerinde yerli çizerlerin eserlerine daha çok yöneldikleri belirlenmiştir. Araştırmanın bulgularıyla benzer şekilde, 2005-2017 yılları arasında basılmış resimli çocuk kitaplarının duygusal okuryazarlık açısından incelenmesi amacıyla Koçak ve Bencik-Kangal (2021)'in 227 resimli çocuk kitabını inceledikleri araştırmada, yine en fazla yerli yazarların hazırlamış olduğu kitaplara yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. 1930'lardan önce resimli kitaplar ağırlıklı olarak İngiltere ve Amerika'dan ithal edilen resimli kitaplardır. 1940'lara kadar resimli kitapların sağlam bir temeli olmamakla birlikte bu dönemlerde basılan resimli kitaplar toplumsal ve kültürel vicdan sorunsalı üzerine yoğunlaşmaktadır. Marilyn B. Joshua, "Inside Picture Books" adlı eserinde, resimleme ve metin karışımının incelenmesi ile ilgili ifadesinde: "Geleneksel Amerikan çocuk edebiyatındaki resimli kitaplar, yazar ve çizerin sanatının enfes bir karışımıdır. Bu kitaplarda çizerler resimlerinde, zengin krallar, güzel kraliçeler, kötü üvey anneler, kötü cadılar, korkunç canavarlar, ateş püskürten ejderhalar ve parlak zırlı şövalyeler tarafından kurtarılmayı bekleyen çaresiz prenseslerle dolu tehlikeleri tasvir etmektedir. Hikayeler de kelimeler ustaca seçilmekte ve "Sonsuza dek mutlu yaşadılar." cümlesiyle sonlanmaktadır." (Joshua, 2002). Bu sebeple yerli yazarlara ait kitapların daha çok tercih edilmesinin sebebi olarak ise resimleme, ifade ve kurguların kültürel açıdan çocuğun yakınlık kurabileceği kitaplar olması veya kullanılan dilin çocuğun anadili ile bütünlük göstermesi olarak ifade edilebilir.

Okulların "Resimli Çocuk Kitaplarını Değerlendirme Ölçeği"nden aldıkları ortalama puanların karşılaştırılmasında, en yüksek puan ortalamasına özel eğitim kurumları sahip olurken, en az puan ortalamasına sahip olan kurumların MEB'e bağlı ilkokul bünyesinde yer alan anaokulları olduğu saptanmıştır. Lonigan ve Shanahan'a (2009) göre her çocuğun bulunduğu yaş düzeyine uygun kitap okuma yeterliliği kazanması eğitimin önceliğidir. Çocuklara fonolojik farkındalık, alfabe bilgisi, akıcı okuma, kelime bilgisi, yazım kuralları, dilin pragmatik bilgisi ve okuduğunu anlama

stratejileri gibi okuryazarlık temelleri kazandırıldıkça, okumayı öğrenme süreci hem amaçlı hem de aktif bir hale gelmektedir (Beaty ve Pratt, 2011; Bennett-Armistead, Duke ve Moses, 2005; National Institute of Child Health and Human Development, 2001). Okul öncesi dönemde erken dil ve okuryazarlık becerisinin kazanımı sonraki yıllarda okuma başarısını büyük ölçüde etkilemektedir (Lonigan ve Shanahan, 2009). Bu sebeple özel gereksinimli ve tipik gelişim gösteren çocukların eğitiminde kitap oldukça önemlidir. İşitme yetersizliği gösteren çocuklar üzerinde yapılan araştırmalar bu çocukların gecikmiş veya eksik okuryazarlık riski altında olduğunu göstermektedir (Cole ve Flexer, 2015; Lederberg, Schick, ve Spencer, 2013; Luckner, Slike, ve Johnson, 2012). Friberg, Ginsberg, Visconti ve Schober-Peterson (2013); çocuklarda işitme kaybı, alıcı ve ifade edici dil becerilerinde gecikme, kelime dağarcığının gelişimi yetersizliği, sosyal izolasyon, başta dil ve okuryazarlık olmak üzere akademik başarısızlık, ilerleyen dönemlerde mesleki istihdam sorunlarına yol açabileceğini ifade etmektedir. Dolayısıyla araştırmada özel eğitim anaokullarında kullanılan resimli kitapların bilinçli olarak nitelikli kitaplar seçmeye özen gösterdikleri bundan dolayı da ölçekte yüksek puan aldıkları sonucuna ulaşılabilir.

Resimli çocuk kitapları ile ilgili yapılan araştırmalarda, erken çocukluk döneminde özel eğitimi de kapsayan araştırmaların literatürdeki azlığı dikkat çekmektedir. Yapılan çalışmalar incelendiğinde, özel gereksinimli çocukları da kapsayan resimli çocuk kitapları ile ilgili incelemelerde özellikle 2017 yılından sonra bir artış olduğu gözlenmektedir. Bu durumun oluşmasında, UNICEF'in 2015 yılında yayımladığı "Avrupa ve Orta Asya'da Özel Gereksinimli Çocuklar" başlıklı raporunun etkili olduğu düşünülmektedir. 0-6 yaş grubu özel gereksinimli çocuklara yönelik, yapılan araştırmalarda resimli çocuk kitapları kullanımının etkisinin incelendiği çalışmalar (Andrews, Liu, Liu, Gentry ve Smith, 2017; Aram, Ingber ve Konkol, 2009; Berke, 2013; Dirks ve Wauters, 2018; Fung, Chow ve McBride-Chang, 2005; Messier ve Wood, 2015; Raver, Bobzien, Richels, Hester ve Anthony, 2014; Wauters ve Dirks, 2017) son yıllarda oldukça yaygınlaşmaya başlamıştır. Bu araştırmaların odağında da en çok işitme yetersizliği olan çocuklar olduğu gözlemlenmiştir (İlhan-İyi vd., 2020). Nitekim Schwarz, Guajardo ve Hart (2017)'in işitme yetersizliği gösteren çocuklara öğretmenlerin kitap okuma nedenlerini belirlemeyi amaçladıkları araştırma sonuçlarına göre öğretmenlerin; çocukların temel dil becerilerini ve kelime tanıma becerilerini geliştirmek için kitap okudukları bulgusuna rastlanmıştır. Ayrıca erken çocuklukta, işitme engeli temelinde uygulanan müdahale programları kapsamında, çoğunlukla literatürde "erken okuryazarlık" becerilerinin etkisinin incelendiği araştırmalara rastlanmıştır (Andrews vd., 2017; Donne ve Briley, 2015; Fung, Chow vd., 2005; Mueller ve Hurtig, 2009; Messier ve Wood, 2015; Nelson, Stoddard, Fryer ve Muñoz, 2019; Raver vd., 2014; Trussell ve Easterbrooks, 2014; Wauters ve Dirks, 2017). Farklılıkla-

rı olan bireylerin yaşadığı toplumda kabul görmesi ve yaşadığı zorluklardan (Ataman, 2005) hareketle yapılan araştırmalarda, dikkat çeken bir başka konu başlığı ise, erken çocukluk eğitiminde farkındalık oluşturmak amacıyla resimli çocuk kitaplarının eğitimde nitelikli bir araç olarak gösterilmesidir (Dirican ve Dağlıoğlu, 2014; Işıtan, 2013; Tufan ve Swadener, 2016; Vuran, 2014).

Erken çocukluk döneminde kullanılan resimli çocuk kitaplarının, farklı okul türlerinde kullanımını ele alan bu çalışmada, özel gereksinimli çocuklara yönelik olarak tasarlanan kitapların, Resimli Çocuk Kitaplarını Değerlendirme Ölçeği'nin ölçtüğü sınırlar içerisinde daha fazla tercih edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu araştırma, öğretmenlerin ve ebeveynlerin, özel gereksinimli çocuklar ve tipik gelişim gösteren erken çocukluk dönemi çocuklarına yönelik, resimli çocuk kitapları tercih ederken onlara rehberlik etmesi açısından değerli sonuçlar vermiştir.

Sonuç

Bu çalışmada, resimli çocuk kitaplarının, okul türü temelinde bazı değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmaktadır. Araştırmada erken çocukluk dönemine uygun olarak, okullarda eğitim-öğretim faaliyetlerinde kullanılan, 2005-2020 yılları arasında yayımlanmış, 228 resimli çocuk kitabı incelenmiştir. Okul türüne göre, resimli çocuk kitaplarının bazı değişkenler açısından incelenmesi amaçlanan bu çalışmada kitapların künye bilgileri ile ilgili sonuçlara aşağıda yer verilmiştir.

Resimli çocuk kitaplarının yayın yılına göre dağılımlarına bakıldığında, kurumların kütüphanelerinde, 2005-2015 yılları arasında basılmış kitapların sayısının, 2015 sonrası basılmış kitaplara görece az olduğu belirlenmiştir. Ağırlıklı olarak, 2015 yılı sonrası kitaplara kütüphanesinde yer veren okul türü ise, MEB'e bağlı anasınıflardır. Ancak güncellik bağlamında bir değerlendirme yapılacak olursa, 2020 yılına ait kitaplara kütüphanesinde en fazla yer veren okul türü ise bağımsız anaokullardır. Kitapların yayınevlerine göre dağılımı incelendiğinde, en çok tercih edilen yayınevlerinin özel eğitim okullarında Gendaş, anasınıflarında Timaş Yayınları olduğu belirlenirken bağımsız anaokullarında ise SEDEP Projesi kapsamında basılan kitaplardır. Kitapların yazarlarına göre dağılımına bakıldığında, kurumların okul türü fark etmeksizin resimli çocuk kitaplarında büyük çoğunlukla yerli yazarların eserlerini tercih ettikleri belirlenmiştir. Kitapların çizerlerine ilişkin dağılım incelendiğinde ise, kurumların resimli çocuk kitaplarında büyük çoğunlukla yerli çizerlerin eserlerini tercih ettikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Kruskal Wallis Testi'nin çıktıları irdelendiğinde ise, okul türüne göre okulların "Resimli Çocuk Kitaplarını Değerlendirme Ölçeği"nden aldıkları ortalama puanların karşılaştırılmasında, en yüksek puan ortalamasına özel eğitim kurumları sahip olur-

ken en az puan ortalamasına sahip olan kurumların MEB'e bağlı ilkököl bünyesinde yer alan anaokulları olduğu saptanmıştır. Araştırma sonuçları göstermektedir ki, erken çocukluk döneminde eğitim materyali olarak kullanılan resimli çocuk kitaplarının tercihinde güncellik, yerli/yabancı yazara ait olma, gelişimsel açıdan uygunluk gibi çeşitli faktörler dikkate alınmaktadır.

Öneriler

Bu araştırmada okul türü temelinde resimli çocuk kitaplarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma belirlenen kurumların kütüphanelerinde yer alan kitaplar ile sınırlıdır. Bu sebeple daha geniş bir örneklem ile daha kapsamlı değerlendirme yoluyla kitaplar nitelik açısından ele alınabilir. Özellikle kaynaştırma uygulamalarının etkililiğini artırmak amacıyla, özel gereksinimli çocuklara yönelik hikâye kitabı seçilirken okulların daha kapsamlı bir değerlendirme yapması önerilebilir. Ayrıca bir eğitim materyali olan hikâye kitaplarının niteliklerinin değerlendirilebilmesi için çeşitli ölçme araçları geliştirilebilir veya çocuklarla gerçekleştirilecek olan etkileşimli kitap okuma uygulamalarıyla resimli çocuk kitaplarının değerlendirilmesi yapılabilir.

Kaynakça

- American Speech and Hearing Association (2013). Effects of hearing loss on development. <http://www.asha.org/public/hearing/Effects-of-Hearing-Loss-on-Development/>
- Andrews, J. F., and Zmijewski, G. (1997). How parents support home literacy with deaf children. *Early Child Development and Care*, 127(1), 31-139.
- Andrews, J.F., Liu, H.T., Liu, C.J., Gentry, M.A., and Smith, Z. (2017). Increasing early reading skills in young signing deaf children using shared book reading: A feasibility study. *Early Child Development and Care*, 187(3-4), 583-599.
- Aram, D., Ingber, S., and Konkol, S. (2009). Promoting alphabetic skills of young children with hearing loss in co-enrollment versus individual inclusion. *LI Educational Studies in Language and Literature*, 10(1, Special Issue).
- Ataman, A. (2005). *Özel gereksinimli çocuklar ve özel eğitime giriş* (2. Baskı). Günüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Beaty, J. J., and Pratt, L. (2011). *Foundations of early literacy: Early literacy in preschool and kindergarten*. MA: Pearson Education.

- Bennett-Armistead, V. S., Duke, N. K., and Moses, A. M. (2005). *Literacy and the youngest learner: Best practices for educators of children from birth to 5*. New York, NY: Scholastic Inc.
- Berke, M. (2013). Reading books with young deaf children: Strategies for mediating between American Sign Language and English. *Journal of Deaf Studies and Deaf Education*, 18(3), 299- 311.
- Bus, A. G., Van Ijzendoorn, M. H., and Pellegrini, A. D. (1995). Joint book reading makes for success in learning to read: A meta-analysis on intergenerational transmission of literacy. *Review of Educational Research*, 65(1), 1-21.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., ve Demirel, F. (2013). *Bilimsel araştırmanın temelleri*. Bilimsel araştırma yöntemleri. Pegem Akademi.
- Cole, E. M., and Valentine, D. P. (2000). Multiethnic children portrayed in children's picturebooks. *Child and Adolescent Social Work Journal*, 17(4), 305-317.
- Cole, E., and Flexer, C. (2015). *Children with hearing loss: Developing listening and talking, birth to six (3rd ed.)*. San Diego, CA: Plural Publishing.
- Colombo, J. (2007). Joint book reading in the second year and vocabulary outcomes. *Journal of Research in Childhood Education*, 33, 1-15.
- Çakmak, T., ve Yılmaz, B. (2009). Okul öncesi dönem çocuklarının okuma alışkanlığına hazırlık durumları üzerine bir araştırma: Hacettepe Üniversitesi Beytepe Anaokulu örneği. *Türk Kütüphaneciliği*, 23(3), 489-509.
- Çelikel, B., ve Durmuşoğlu, M. C. (2020). Özel gereksinimleri konu alan resimli hikâye kitaplarında duygu durumları ve empati ifadelerinin incelenmesi. *Electronic Turkish Studies*, 15(7).
- Deniz, A., ve Gönen, M. S. (2020). Resimli çocuk kitaplarını değerlendirme ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 4(2), 88-116.
- Dirican, R., ve Dağlıoğlu, H.E. (2014). 3-6 yaş grubu çocuklarına yönelik yayımlanan resimli hikâye kitaplarının bazı temel değerler açısından incelenmesi. *Cumhuriyet International Journal of Education*, 3(2), 44-69.

- Dirks, E., and Wauters, L. (2018). It takes two to read: Interactive reading with young deaf and hard-of-hearing children. *The Journal of Deaf Studies and Deaf Education*, 23(3), 261-270.
- Donne, V., and Briley, M.L. (2015). Multimedia storybooks: Supporting vocabulary for students who are deaf/hard-of-hearing. *International Journal of Special Education*, 30(2), 94-106.
- Dönmezler, E. (2020). *Türkiye’de yayınlanmış 5-8 yaş resimli çocuk kitaplarının biçim, resim ve içerik açısından incelenmesi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi], Mersin Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Dyches, T. T., and Prater, M. A. (2000). *Developmental disability in children’s literature: Issues and bibliography* [Prism Series: Vol. 3]. Reston, VA: Mental Retardation and Developmental Disabilities, Council for Exceptional Children.
- Ergenekon, Y. (2012). Otizmlı çocuklara videoyla model olma kullanılarak ev kazalarında basit ilkyardım becerilerinin öğretimi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12(4), 2739-2766.
- Friberg, J., Ginsberg, S., Visconti, C., and Schober-Peterson, D. (2013, June). Academic edge: This isn’t the same old book learning. *The ASHA Leader*, 18, 32-33.
- Fung, P. C., Chow, B. W. Y., and McBride-Chang, C. (2005). The impact of a dialogic reading program on deaf and hard-of-hearing kindergarten and early primary school-aged students in Hong Kong. *Journal of Deaf Studies and Deaf Education*, 10(1), 82-95.
- Gallagher, H. L., and Frith, C. D. (2003). Functional imaging of ‘theory of mind’. *Trends in Cognitive Sciences*, 7(2), 77-83.
- Gönen, M. (1991). İştme özürü okulöncesi çocukların eğitiminde kullanılan resimli kitapların özellikleri. *Türk Kütüphaneciliği*, 5(2), 56-58.
- Gönen, M., Aydos, E. H., Şentürk, Ç., Karaca, G., Kahraman, N. C., ve Tuna, P. (2013). Resimli çocuk kitaplarının içerik ve fiziki özelliklerinin incelenmesi. *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1, 111-123.
- <http://www.egitimdebirlikteyiz.org/ContentPage/ProjeHakkinda>, İnternet Sitesinden Erişim Tarihi: 03.11.2021
- İştan, S. (2013). Özel amaçla yazılmış çocuk kitapları: Çocuk kitaplarında engelli kavramı. Gönen, M. (Ed.), *Çocuk edebiyatı*, içinde (159-177). Eğiten Kitap.

- İlhan-İyi, T., Aşkar, N., Öztürk, N., ve Gönen, M. (2020). İştme yetersizliği olan çocuklarda resimli çocuk kitaplarının kullanımı: Literatür taraması. *Uluslararası Çocuk Edebiyatı ve Eğitim Araştırmaları Dergisi (ÇEDAR)*, 4 (2), 45-66. <https://dergipark.org.tr/pub/chedar/issue/57237/659501>.
- Joshua, M. B. (2002). Inside picture books: Where are the children of color? *Educational Horizons*, 80(3), 125-132.
- Kartal, H., ve Bilgin, A. (2017). İyi Kitap Dergisi'nin çocuk kitaplığı bölümünde tanıtılan eserlerin çok yönlü analizi. *Türk Kütüphaneciliği*, 31(4), 483-500.
- Kıran, S. (2008). *Okulöncesi dönemi çocuklarına yönelik hazırlanan masal ve öykü kitaplarında geçen iletişim engelleri*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Adnan Menderes Üniversitesi.
- Koçak, C., ve Kangal-Bencik, S. B. (2021). 2005-2017 yılları arasında basılmış resimli çocuk kitaplarının duygusal okuryazarlık açısından incelenmesi. *Uluslararası Çocuk Edebiyatı ve Eğitim Araştırmaları Dergisi (ÇEDAR)*, 5(1), 50-65.
- Koss, M. D. (2015). Diversity in contemporary picturebooks: A content analysis. *Journal of Children's Literature*, 41(1), 32.
- Körükçü, Ö. (2012). Okulöncesi eğitime yönelik resimli çocuk kitaplarının bulunması gereken temel özellikler açısından incelenmesi. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(2), 243-254.
- Lederberg, A. R., Schick, B., and Spencer, P. E. (2013). Language and literacy development of deaf and hard-of-hearing children: Successes and challenges. *Developmental Psychology*, 49, 15-30.
- Lonigan, C. J., and Shanahan, T. (2009). Developing Early Literacy: Report of the National Early Literacy Panel. Executive Summary. *A Scientific Synthesis of Early Literacy Development and Implications for Intervention*. National Institute for Literacy.
- Luckner, J. L., Slike, S. B., and Johnson, H. (2012). Helping students who are deaf or hard of hearing succeed. *Council Forexceptional Children*, 44(4), 58-67.
- Lüle, E. (2007). Yedi farklı çocuk kitabının çocuk yazını ilkelerine uygunluğunun değerlendirilmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(14), 17-30.

- Messier, J., and Wood, C. (2015). Facilitating vocabulary acquisition of children with cochlear implants using electronic storybooks. *Journal of Deaf Studies and Deaf Education*, 20(4), 356-373.
- Miller, C.A. (2006). Developmental relationships between language and theory of mind. *Am J Speech Lang Pathol*, 15(2), 142-54.
- MEB. (2013). Okul Öncesi Eğitim Programı. <https://tegm.meb.gov.tr/dosya/okuloncesi/ooproram.pdf>. 14.04.2021 tarihinde erişilmiştir.
- Mueller, V., and Hurtig, R. (2009). Technology-enhanced shared reading with deaf and hard-ofhearing children: The role of a fluent signing narrator. *Journal of Deaf Studies and Deaf Education*, 15(1), 72-101.
- National Institute for Literacy. (2009). Developing early literacy: Report of the National Early Literacy Panel. <https://lincs.ed.gov/publications/pdf/NELPReport09.pdf>
- National Institute of Child Health and Human Development. (2001). Put reading first: The research building blocks for teaching children to read. Washington, DC: U.S. Government Printing Office. http://www.nichd.nih.gov/publications/pubs/prf_k-3/Documents/PRFbooklet.pdf
- Nelson, L. H., Stoddard, S. M., Fryer, S. L., and Muñoz, K. (2019). Increasing engagement of children who are DHH during parent-child storybook reading. *Communication Disorders Quarterly*, 41(1), 12-21.
- Nikolajeva, M. (2012). Suçluluk, empati ve çocuk edebiyatının etik potansiyeli. *Barboken*, 35(1), 18081.
- Oğuzkan, F. (2013). *Çocuk edebiyatı*. Anı Yayıncılık
- Raver, S. A., Bobzien, J., Richels, C. Hester, P., and Anthony, N. (2014). Using dyad-specific social stories to increase communicative and social skills of preschoolers with hearing loss inselcontained and inclusive settings. *International Journal of Inclusive Education*, 18(1), 18-35.
- Schwarz, A.I., Guajardo, J., and Hart, R. (2017). How do communication modes of deaf and hard-ofhearing prereaders influence teachers' read-aloud goals? *Deafness & Education International*, 19(3-4), 115-125.

- Senechal, M., and Lefevre, J. A. (2001). Storybook reading and parent teaching: Links to language and literacy development. *New Directions For Child And Adolescent Development*, 92, 39-52.
- Sever, S. (2003). Çocuk kitaplarına yansıtılan şiddet (Millî Eğitim Temel Yasası ve Çocuk Haklarına Dair Sözleşme Bağlamında Bir Değerlendirme). *Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 35, 1-2.
- Sever, S., Dilidüzgün, S., Neydim, N., ve Aslan, C. (2007). *İlköğretimde çocuk edebiyatı*. Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Sonnenschein, S., and Munsterman, K. (2002). The influence of home-based reading interactions on 5- year-olds' reading motivations and early literacy development. *Early Childhood Research Quarterly*, 17(3), 318-337.
- Strayer, F.F. (1989). Co-adaptation within the early peer group: A psychobiological study of social competence. In B.H. Schneider et al., (Eds.), *Social Competence in Developmental Perspective* (pp. 145-174). Kluwer Academic Publishers.
- Trivette, C. M., Dunst, C. J., and Gorman, E. (2010). Effects of parent-mediated joint book reading on the early language development of toddlers and preschoolers. *Center For Early Literacy Learning*, 3, 1-15.
- Trussell, J. W., and Easterbrooks, S. R. (2014). The effect of enhanced storybook interaction on signing deaf children's vocabulary. *Journal of Deaf Studies and Deaf Education*, 19(3), 319-332.
- Trussell, J.W., Dunagan, J., Kane, J., and Cascioli, T. (2017). The effects of interactive storybook reading with preschoolers who are deaf and hard-of-hearing. *Topics in Early Childhood Special Education*, 37(3), 147-163.
- Tufan, M., ve Swadener, E.B. (2016). Tipik gelişim gösteren Türk anasınıflı çocuklarının özel gereksinimli akranlarına yönelik tutumlarının incelenmesi. *Cumhuriyet International Journal of Education*, 5(4), 72-88.
- Tuğrul B., ve Feyman N. (2006, 4-5 Mayıs). *Okul öncesi eğitimde kalite*. III. Uluslararası Öğretmen Yetiştirme Sempozyumu, Çanakkale 18 Mart Üniversitesi.
- Tür, G., ve Turla, A. (1999). *Okul öncesinde çocuk, edebiyat ve kitap*. Ya-Pa Yayınları.
- United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. (2013). *Asia-Pacific end of decade note on education for all goal 1 on early childhood care and education*. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000217145>

- Ural, S. (2013). Okul öncesi çocuk kitaplarının tanıtımı. Gönen, M. (Ed.), *Çocuk edebiyatı*, içinde. Eğiten Kitap.
- Varley, R., and Siegal, M. (2002). Language, cognition, and the nature of modularity: Evidence from aphasia. *Behavioral and Brain Sciences*, 25(6), 702-703.
- Vuran, S. (2014). Stories about children with disabilities: The writing process and the opinions of the storywriters. *Eurasian Journal of Educational Research*, 55, 137- 158.
- Wauters, L., and Dirks, E. (2017). Interactive reading with young deaf and hard-of-hearing children in eBooks versus print books. *The Journal of Deaf Studies and Deaf Education*, 22(2), 243-252.
- Williams, C.L., and Mclean, M.M. (1997). Young deaf children's response to picture book reading in a preschool setting. *Research in The Teaching of English*, 31, 337-366.
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.